

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

44

Vragen van de leden **Dijk** en **Beckerman** (beiden SP) aan de Minister van Economische Zaken over *het bericht «Oranje brievenbussen verdwijnen op steeds meer plekken»* (ingezonden 2 augustus 2024).

Antwoord van Minister **Beljaarts** (Economische Zaken) (ontvangen 23 september 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 2307.

Vraag 1

Op basis van welke criteria wordt bepaald welke brievenbussen worden verwijderd? Wie is bevoegd dit te bepalen?¹

Antwoord 1

In de Nederlandse postregelgeving zijn eisen opgenomen met betrekking tot het aantal en de straal waarbinnen iedereen een brievenbus beschikbaar moet hebben.² Daarnaast moet de verlener van de universele postdienst (UPD), in dit geval PostNL, bij de spreiding van voorzieningen rekening houden met de behoeften van kwetsbare groepen.³ Dit vind ik een goede zaak, omdat de postdienst voor deze doelgroep mogelijk extra belangrijk is. Het is PostNL die als eerstverantwoordelijke binnen haar zogenaamde locatiebeleid een geografische analyse maakt bij het beoordelen van de inpassing van de wettelijke afstandseisen. Naast de wettelijke eisen worden in deze analyse ook feitelijke geografische omstandigheden meegenomen. Binnen deze wettelijke eisen mag PostNL brievenbussen verwijderen.

Vraag 2

Vindt u het wenselijk dat dit soort belangrijke besluiten genomen worden buiten het democratisch bewind van de Kamer?

Antwoord 2

PostNL is een privaat bedrijf met een wettelijke taak voor postbezorging en zolang zij zich binnen de wettelijke kaders begeeft, kan zij zelf operationele beslissingen nemen. PostNL dient zich daarbij wel aan de Postwet 2009 en lagere regelgeving te houden, waarin onder andere verplichtingen met

¹ NOS, 29 juli 2024, «Oranje brievenbussen verdwijnen op steeds meer plekken» (Oranje brievenbussen verdwijnen op steeds meer plekken (nos.nl))

² Artikel 4c, eerste lid, Postbesluit 2009.

³ Artikel 16, zevende lid, Postwet 2009.

betrekking tot de bereikbaarheid van brievenbussen zijn opgenomen. Op deze manier wordt toegankelijkheid tot postdienstverlening geborgd. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) houdt hier als toezichthouder toezicht op.

Vraag 3

Hoe communiceert PostNL deze veranderingen naar de inwoners van de getroffen gebieden?

Antwoord 3

PostNL communiceert acht weken voor de verwijdering van de brievenbussen met de gemeenten en via haar website.⁴ Ook plaatst zij soms advertenties in lokale bladen of stuurt zij persberichten naar lokale media. Brievenbussen die verwijderd worden, krijgen vier weken van tevoren een sticker. Deze sticker bevat, naast de feitelijke mededeling, ook een 2D-scancode (QR code) die naar de informatiepagina van PostNL leidt.

Vraag 4

Wat zijn de specifieke gevolgen voor inwoners van dorpen zoals Sweagerbosk, waar de enige brievenbus verdwijnt? Waar kunnen deze inwoners hun post wegbrengen als de brievenbus verdwijnt?

Antwoord 4

Het is vervelend voor de inwoners van deze dorpen dat de enige brievenbus in hun dorp verdwijnt. De postregelgeving schrijft echter voor dat er in woonkernen met minder dan 5.000 inwoners binnen een straal van 2.500 meter een voor het publiek bestemde brievenbus beschikbaar moet zijn.⁵ Hiervan blijft sprake, ook na het verwijderen van de aangekondigde brievenbussen.

Vraag 5

Is het voor u wenselijk dat mensen buiten de steden minder toegang hebben tot voorzieningen zoals postinfrastructuur? Zo nee, waarom staat dit u toe dat brievenbussen voornamelijk buiten de steden verdwijnen?

Antwoord 5

Ik vind het belangrijk dat ook inwoners van kleinere woonkernen van de postdienst gebruik kunnen maken. PostNL heeft echter jarenlang in ruimere mate voldaan aan de minimale geografische afstandseisen dan vereist op grond van het Postbesluit. Met de huidige operatie van PostNL wordt nog steeds voldaan aan deze eisen en voldoet de bereikbaarheid derhalve onverminderd aan de wettelijke eisen die destijds in 2009 zijn vastgesteld.

Vraag 6, 7, 8 en 9

Hoe zorgt PostNL ervoor dat onder andere ouderen en mensen zonder toegang tot digitale communicatiemiddelen niet worden benadeeld door het verwijderen van brievenbussen?

Hoe waarborgt PostNL de naleving van de rechten uit de Postwet, specifiek met betrekking tot de bereikbaarheid van brievenbussen voor inwoners in zowel stedelijke als landelijke gebieden?

Wat voor waarborgen zijn er voor behoud van brievenbussen voor bepaalde gebieden, zoals nabij zorginstellingen?

Hoe verloopt de samenwerking tussen PostNL en lokale gemeenten en ouderenbonden bij het besluit tot het verwijderen van brievenbussen?

Antwoord 6, 7, 8 en 9

De Postwet 2009⁶ voorziet in de verplichting voor de verlener van de UPD om advies te vragen aan consumentenorganisaties en lokale belangenpartijen over de door PostNL voorgenoemen wijzigingen in het aantal en de spreiding van brievenbussen en postvestigingen. Daarnaast bevat de Postwet 2009 de verplichting voor de verlener van de UPD om schriftelijk te reageren op dat advies, waarbij de verlener van de UPD verplicht is te motiveren waarom het

⁴ <https://www.postnl.nl/klantenservice/postnl-punten-bij-jou-in-de-buurt/weggehaald/>.

⁵ Artikel 4c, eerste lid, Postbesluit 2009.

⁶ Artikel 18a, eerste lid, Postwet 2009.

advies al dan niet wordt overgenomen.⁷ In het verlengde hiervan bevat het Postbesluit 2009⁸ de verplichting voor de verlener van de UPD om bij het aantal en de spreiding van brievenbussen en postvestigingen rekening te houden met dat advies. Dit betekent dat de verlener van de UPD moet bezien in hoeverre redelijkerwijs aan het advies tegemoet kan worden gekomen. Dit adviesproces borgt dat er daar waar enigszins mogelijk ruimte is voor maatwerk.

Vraag 10

Welke maatregelen neemt PostNL om de zorgen van burgers over het verdwijnen van brievenbussen aan te pakken?

Antwoord 10

PostNL houdt rekening met de locatie waar brievenbussen staan. Zo blijven brievenbussen in de buurt van bijvoorbeeld ziekenhuizen en andere zorginstellingen staan. Op plekken waar veel ouderen komen, zoals woonzorgcentra en zorglocaties, probeert PostNL de bestaande brievenbussen ook in stand te houden, zodat zij altijd post kunnen versturen en ontvangen.⁹

Verder worden uitsluitend brievenbussen weggehaald binnen de wettelijke kaders. Dat betekent dat er in woonkernen met meer dan 5.000 inwoners altijd een brievenbus binnen een straal van 1 kilometer staat. In woonkernen met minder dan 5.000 inwoners staat er altijd een brievenbus binnen een straal van 2,5 kilometer.

Vraag 11

Welke economische voordelen verwacht PostNL te behalen door het verwijderen van brievenbussen die weinig worden gebruikt?

Antwoord 11

Er is sprake van een aanhoudende daling van de hoeveelheid post. Vijf dagen per week dienen de brievenbussen te worden leeggehaald, maar PostNL geeft aan dat er brievenbussen zijn waarin nauwelijks of zelfs geen post zit, bijvoorbeeld omdat er twee brievenbussen dicht bij elkaar staan. Door het aantal brievenbussen te verminderen, worden de kosten van het collectieproces voor PostNL gereduceerd.

Vraag 12

Bent u van mening dat het liberaliseren van de PTT en het introduceren van marktwerking in de post geleid heeft tot betere dienstverlening, efficiëntie en lagere kosten?

Antwoord 12

Er zijn verschillende aanwijzingen dat het introduceren van marktwerking op de Nederlandse postmarkt destijds een passend besluit was. Zo is er in Nederland, in tegenstelling tot veel andere Europese lidstaten, nooit sprake geweest van een subsidie voor de verlener van de UPD. Ook is Nederland een van de weinige lidstaten waar een tweede landelijk dekkend netwerk ontstaan is, in dit geval door de toetreding van Sandd. Dankzij de concurrentie van PostNL met Sandd en andere postvervoerders hebben zakelijke afnemers jarenlang kunnen profiteren van lage tarieven en dienstverlening van hoge kwaliteit.

Evaluaties van de UPD, de Post- en pakketmonitor van de ACM en verschillende Europese rapportages schetsen een vergelijkbaar beeld van de Nederlandse postdienstverlening. Hoewel recentere signalen hierover andersluidend zijn, blijkt uit achtereenvolgende evaluaties van de UPD dat de kwaliteit en betaalbaarheid in Nederland op orde waren.

Nederland scoort in vergelijking met andere lidstaten veelal bovengemiddeld op het gebied van kwaliteit, efficiëntie en kosten. Het voorgaande laat zien dat de keuze voor liberalisering van de postmarkt binnen de toenmalige context in Nederland passend is geweest. Ook uit achtereenvolgende

⁷ Artikel 18a, derde lid, Postwet 2009.

⁸ Artikel 4d, postbesluit 2009.

⁹ Het uitgangspunt van PostNL is op dit moment om brievenbussen bij (1) Verpleeghuis en verzorgingshuis, (2) Particulier woonzorgcentrum, (3) Wonen voor mensen met een beperking en (4) Ziekenhuis, zoals vermeld op <https://www.zorgkaartnederland.nl>, te laten staan.

evaluaties van de Postwet is gebleken dat de kwaliteit en betaalbaarheid van de dienstverlening van PostNL op orde waren.

PostNL haalt al enige tijd de wettelijke norm niet meer van tijdige bezorging binnen één dag. Dit is niet acceptabel. Met name de negatieve invloed daarvan op de betrouwbaarheid van de postbezorging is problematisch. Tegelijkertijd moeten wij realistisch zijn en in ogenschouw nemen wat gebruikers minimaal verwachten van de postbezorging en wat dit betekent voor de betaalbaarheid. Ik ben bezig om beleid te ontwikkelen om de postbezorging te verbeteren in de toekomst.

Vraag 13

Is het nog steeds het geval dat geen land ter wereld de postinfrastructuur beter op orde heeft dan Nederland, zoals voor het liberaliseren van de PTT? Zo nee, waarom niet?¹⁰

Antwoord 13

Volgens de periodieke Postal Development rapportages van de Universal Postal Union, waarin 172 landen worden gewaardeerd op aspecten als betrouwbaarheid, resiliënce, transparantie en duurzaamheid, scoort Nederland consequent in de top-10. Het meest recente rapport is van 2022.

Vraag 14 en 15

Bent u van mening dat basisvoorzieningen zoals post aan de markt zouden moeten worden overgelaten? Zo ja, op welke manier bent u van plan dit te veranderen?

Wat vindt u ervan dat een basisvoorziening afhankelijk is van de winst of verlies van een bedrijf?

Antwoord 14 en 15

In het algemeen geldt dat zowel staatsdeelneming als geprivatiseerde markten verschillende voor- en nadelen kennen. Het nastreven van winst bij privatisering kan tot efficiëntieprikkels leiden, waarmee de kosten van een basisvoorziening voor de samenleving betaalbaar blijven. De keerzijde hiervan is dat het nastreven van winst soms ongewenste effecten kan hebben. Zo zou het in de postmarkt aantrekkelijk kunnen zijn om uitsluitend in dichtbevolkte gebieden te opereren, terwijl de maatschappij baat bij een landelijk dekkend netwerk heeft. Daarom is het belangrijk dat zulke belangen voldoende geborgd zijn. In het geval van de postmarkt gebeurt dit via Postwet 2009, waarin verschillende verplichtingen een postdienstverlening van voldoende kwaliteit garanderen. Op deze manier komt op de postmarkt een balans tussen voldoende efficiëntie en kwaliteit van dienstverlening tot stand.

Zoals aangegeven in de brief van mijn voorganger d.d. 17 mei jl.¹¹ voert de ACM momenteel onderzoek uit om te komen tot een toekomstvisie voor de postmarkt, waaronder de reikwijdte en kwaliteit van de UPD. De uitkomsten hiervan worden begin 2025 bekend.

Vraag 16

Kunt u een overzicht geven van de winst- en/of verliescijfers van Post NL van de laatste 5 jaar?

¹⁰ Kamerstuk 21 693, nr. 46, bijlage 1 (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-21693-46.html#IDASMDFB>)

¹¹ Kamerstuk 29 502, nr. 186, Brief regering d.d. 17 mei 2024

Antwoord 16

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste jaarresultaten voor PostNL NV:

PostNL NV	2023	2022	2021	2020	2019
Omzet in mln €	3.165	3.144	3.466	3.255	2.844
Winst in mln €	56	14	258	216	4
Return on investment in %	5,3%	4,1%	16,4%	17,2%	7,5%

Bron: openbare Jaarverslagen PostNL

PostNL N.V. als geheel is er de afgelopen jaren in geslaagd om een positief bedrijfsresultaat te behalen. Zo bedroeg de winst over 2023 zo'n € 56 miljoen. Hierbij is het goed om te noemen dat PostNL verschillende soorten post en pakketten bezorgt, niet alleen post die onder de UPD valt. Een groot deel van de omzet behaalt het postbedrijf dan ook uit het leveren van niet-UPD post. PostNL heeft aangegeven dat de dienstverlening rondom de UPD onder de huidige voorwaarden op termijn verlieslatend zal worden. De precieze resultaten die PostNL behaalt op de UPD, zijn geen openbare informatie en worden hier daarom niet vermeld.

Vraag 17

Bent u op de hoogte van locaties die niet voldoen aan de regel dat er in woonwijken met meer dan 5.000 inwoners altijd een brievenbus moet staan binnen een straal van een kilometer en in wijken met minder dan 5.000 inwoners er altijd een brievenbus moet staan binnen een straal van 2,5 kilometer?

Antwoord 17

Ik ben momenteel niet van zulke locaties op de hoogte. De ACM houdt toezicht op de spreidingsregels voor brievenbussen en is bekend met de signalen uit de media over dit onderwerp. Zij gaat hierover in gesprek met PostNL en vraagt nadere informatie op.